

Marcin Rycek

NOWE SPOJRZENIE NA FUNKCJE ASESORA W MOTU PROPRIO *MITIS IUDEX DOMINUS IESUS*

Prawo musi nadążać za rzeczywistością, dlatego wskutek zamian społecznych oraz warunków i okoliczności życia nastąpiła konieczność reformy *processus matrimonialis*. Najwyższa władza kościelna w dniu 8 września 2015 r. promulgowała motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus*¹ i wprowadzono szczególny rodzaj postępowania, czyli proces skrócony przed biskupem (*processus brevior*) [Góralski 2017, 6]. Wprowadzenie procesu skróconego ma przyspieszyć i usprawnić procedury orzekania w procesach o nieważność małżeństwa². Reforma ta także spowodowała odkrycie na nowo funkcji asesora.

1. Przedstawienie funkcji asesora

Asesorzy funkcjonują w Kościele od wieków i nawet jeśli z początku nie korzystali z właściwej sobie dzisiaj nazwy to asesor oznaczał osobę, która radą i doświadczeniem wspomagała biskupa/sędziego w dojściu do prawdy materialnej i wydania sprawiedliwego wyroku. Jako osoba posiadająca prawnicze wykształcenie, wspomaga sędziego w wydaniu wyroku [Góralski 2019, 179]. Funkcja asesora ma swoje źródło w prawie rzymskim, a jako że *Ecclesia vivit lege Romana*, zapożyczono funkcjonowanie tej instytucji do

Mgr lic. MARCIN RYCEK, doktorant Szkoły Doktorskiej, Instytut Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, Polska; e-mail: marcin.rycek@kul.pl; <https://orcid.org/0000-0003-3090-3166>

¹ Franciscus PP., *Litterae apostolicae motu proprio datae Mitis Iudex Dominus Iesus quibus canones Codicis Iuris Canonici de causis ad matrimonii nullitatem declarandam reformantur* (15.08.2015), AAS 107 (2015), s. 958-70; tekst polski: Franciszek, *List apostolski motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus reformujący kanony Kodeksu Prawa Kanonicznego dotyczące spraw o orzeczenie nieważności małżeństwa (tekst łacińsko-polski)*, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2015 [dalej cyt.: MIDI].

² Zob. Leszczyński 2017, 137-45.

prawa kanonicznego. Asesor w przeciągu wieków przechodził ewolucję [Pawlak 2007, 345-67] a w MIDI dokonano nowego spojrzenia na tę instytucję.

Wyjaśniając etymologicznie słowo asesor (łac. *assessor*, *-oris* lub *ad-sessor*), pochodzi ono od czasownika *assideo*, *-ere*, *-sedi*, *-sessum*, *ad sideo*, co tłumaczy się jako stać z boku, siedzieć przy kimś, sprawować wspólnie urząd, razem z kimś, asystować sędziemu. Te wyrażenia wskazują, że obok asesora jest w pobliżu obecność kogoś o większych uprawnieniach. Wpływ na rozwój instytucji asesora miała funkcjonująca w czasach starożytnego Rzymu instytucja rady (*consilium*), gdzie władca miał możliwość dobrania sobie do pomocy biegłych w prawie kapłanów (*iuris periti*), którzy pomagali mu wydać właściwy wyrok [tamże, 347-53].

Normy regulujące funkcjonowanie instytucji asesora w prawie kanonicznym sięgają już pierwszych wieków Kościoła i jest to jeden z powodów uzasadniających istnienie urzędu wykształconego prawnika, który służy radą dla sędziego, czyli asesora. Ważnym argumentem uzasadniającym umiejscowienie instytucji asesora w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.³ jest zabezpieczenie realizacji podstawowych zasad sprawiedliwości, np. dojście do prawdy obiektywnej. Jeżeli sędzia sam by wydawał wyroki, jest narażony na niebezpieczeństwo subiektywizmu i mogłoby mu brakować obiektywnego spojrzenia na sprawę. Uchronić go od tego ma funkcja asesora i pomóc mu holistycznie spojrzeć na daną sprawę. Aby asesor właściwie wypełniał swoje zadanie musi posiadać odpowiednie atrybuty, spełniać konkretne wymogi ustanowione przez ustawodawcę [tamże, 345-56]. Należy także pamiętać o tym, że opinia asesora ma być pomocą, a on sam nie posiada jurysdykcji oraz że nie tworzy on trybunału razem z sędzią [Pieronek 1970, 170].

2. Udział asesora w procesie skróconym

W procesie skróconym biskup może zatwierdzić osoby, które zostały powołane w dekrecie wikariusza sądowego w konkretnej sprawie, a nie były jeszcze zatwierdzone. W instrukcji *Dignitas connubii* ustawodawca nakazał,

³ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984 [dalej cyt.: KPK/83].

aby na asesorów wybierać osoby zatwierdzone przez biskupa⁴. Ekonomika procesowa nakazywałaby jednak, aby funkcjonowała w danym trybunale lista osób zatwierdzonych przez biskupa, zdatnych do pełnienia funkcji asesora. Asesor musi posiadać odpowiednią biegłość w naukach prawnych i humanistycznych oraz wspomagać w dążeniu do wydania właściwego wyroku. Nie działa on jednak jako członek kolegium sędziowskiego. Opinię swoją może przedstawić w formie pisemnej [Sosnowski 2015, 74-75]. O ile w procesie zwykłym obecność asesora w procesie zależy od woli sędziego (kan. 1673 § 4), to w *processus brevior* istnieje obowiązek uczestnictwa asesora w procesie (kan. 1685). Jest on powoływany w momencie, w którym wikariusz sądowy wydaje dekret określający formułę wątpliwości [Rozkrut 2015b, 99-101].

Błędne wydaje się stanowisko P. Moneta, który twierdzi, że z uwagi na konsultacyjny charakter funkcji asesora jego udział w procesie jest nieobowiązkowy. Swoją rację uzasadnia odwołaniem do klauzuli z procesu zwykłego *ubi fieri possit*, jednakże w *processus brevior* brak jest takiej klauzuli [Moneta 2018, 59]. W *sussidio applicativo*⁵ także nie znajdziemy takiej klauzuli [Del Pozzo 2016, 95-96]. Biorąc pod uwagę fakt, że normy prawne regulujące proces skrócony nakazują konsultacje biskupa, instruktora i asesora oraz możliwość wezwania asesora na posiedzenie dowodowe, wskazuje to na konieczność obecności osoby asesora w procesie skróconym. Dodatkowo patrząc na wymogi stawiane kandydatom znalezienie osoby zdanej do pełnienia urzędu asesora nie powinno być problemem [Góralski 2017, 110-11].

Wikariusz sądowy, jeśli zdecyduje się na przyjęcie skargi, w jednym dekrete określa formułę wątpliwości, mianuje asesora i instruktora oraz następnie wzywa strony, obrońcę węzła i świadków na sesję dowodową, która powinna się odbyć w ciągu trzydziestu dni [García Martín, Remedia, i Remedia 2016, 191-92]. Wikariusz sądowy przyjmując skargę może także zdecydo-

⁴ Pontificium Consilium de Legum Textibus, Instructio servanda a tribunalibus dioecesanis et interdioecesanis in pertractandis causis nullitatis matrimonii *Dignitas connubii* (25.01.2005), „Communicaciones” 37 (2005), s. 11-92; tekst polski w: *Komentarz do Instrukcji Procesowej „Dignitas connubii”*, red. T. Rozkrut, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2007 [dalej cyt.: DC], art. 52.

⁵ Tribunale Apostolico della Rota Romana, *Sussidio applicativo del Motu pr. Mitis Iudex Dominus Iesus*, Città del Vaticano 2016.

wać, że sprawa będzie się toczyć w trybie procesu zwyczajnego. Wtedy powinien zdecydować czy sprawę będzie rozstrzygać kolegium sędziowskie czy sędzia jednoosobowy z wsparciem dwóch asesorów [Wenz 2016, 314-15].

2.1. Kwalifikacje na asesora

Asesorem może być tylko osoba fizyczna. Osoba prawna nie ma takiej możliwości. Kandydat musi być włączony do społeczności oraz posiadać zdolność prawną w Kościele, czyli dana osoba musi być ochrzczona. Prawidłowy wydaje się wniosek, który wymaga pełnej łączności kandydata na asesora z Kościołem katolickim. Przy wyborze kandydata trzeba także brać pod uwagę jego wiek. Ustawodawca nie ustanowił żadnych ograniczeń wiekowych, czyli pełnoletnia osoba mogłaby już pełnić funkcję asesora. Istnieje jedynie wątpliwość, czy taka osoba będzie biegła w naukach prawnych lub humanistycznych w tak młodym wieku. Dlatego biskup ma prawo określić szczegółowe kryteria dotyczące kandydata, np. minimalny wiek. Od asesora wymagane jest dobre imię, nienaruszona sława, dobre obyczaje. Ustawodawca nie podał jednak w oparciu, o jakie kryteria należy je weryfikować [Pawlak 2007, 359-60].

W *processus brevior* wikariusz sądowy w dekrecie, w którym określa formułę wątpliwości, powołuje asesora i wzywa na posiedzenie dowodowe, które powinno się odbyć w przeciągu trzydziestu dni (kan. 1685). Asesor występuje jako doradca sędziego i nie musi posiadać wykształcenia prawniczego. Musi być jednak biegły w naukach prawnych lub humanistycznych. Wymaga się także, aby był zatwierdzony przez biskupa oraz posiadał dobrą opinię [Nunez 2016, 146]. Asesorem może być zarówno osoba duchowna jak i świecka, kobieta i mężczyzna. Mężczyznę świeckiego do urzędu asesora dopuścił papież Paweł VI w 1971 r. w motu proprio *Causas matrimoniales*⁶ [Pawlak 2007, 358-59], kobiety mogą pełnić funkcję asesora od KPK/83 [Góralski 1985, 49-60]. Biskup przed zatwierdzeniem danej osoby na asesora powinien sprawdzić jej odpowiednie przygotowanie merytoryczne, tak aby asesor jako osoba kompetentna mogła właściwie wypełniać swoją rolę w procesie [Majer 2015, 177]. Jako sprawujący pieczęć nad wymiarem spra-

⁶ Paulus PP. VI, Litterae apostolicae motu proprio Normae quaedam statuuntur ad processus matrimoniales expeditius absolvendos *Causas matrimoniales* (28.03.1971), AAS 63 (1971), s. 441-46.

wiedliwości biskup może w regulaminie sądu szczegółowo określić wymagania na stanowisko asesora [Napolitano 2015, 561].

2.2. Uprawnienia asesora

W *processus brevior* wikariusz sądowy co prawda nie ma obowiązku, ale roztropnie by było, gdyby przed mianowaniem danej osoby asesorem skonsultował swój wybór z biskupem. Asesor jest wzywany na posiedzenie, na którym zostają przeprowadzane dowody i korzystne dla niego byłoby, gdyby wziął w nim udział [Majer 2015, 178]. Asesor musi wyrobić sobie zdanie na temat danej sprawy i dobrze byłoby, aby już jak najwcześniej mógł rozpocząć poznanie szczegółów sprawy, a postępowanie dowodowe jest dobrą do tego sposobnością. Fakt późniejszej konsultacji biskupa, asesora i instruktora także przemawia na korzyść takiego rozwiązania. Ustawodawca w przepisach nie wskazał, w jaki sposób asesor ma brać udział w posiedzeniu dowodowym, można jednak wnioskować, że jego uprawnieniem jest możliwość uczestnictwa. Może on także wspomagać instruktora w prowadzeniu postępowania dowodowego. Asesor nie posiada uprawnień do bezpośredniego interweniowania w dynamikę procesu [Bianchi 2016, 78-80]. Asesor powinien móc jednak wspomóc instruktora w jego zadaniu, czyli przyjmowaniu wniosków dowodowych oraz wspomagać w wyjaśnianiu kwestii wątpliwych, tak aby dążyć do prawdy materialnej [Jarota 2017, 79]. Rola asesora w procesie nie powinna się ograniczać do biernego przeczytania akt sprawy i udziału w konsultacji z biskupem [Góralski 2017, 127-28].

Udział asesora w *processus brevior* jest obowiązkowy, asesor powinien wesprzeć instruktora w postępowaniu dowodowym oraz razem z instruktorem i biskupem przeprowadzić konsultacje przed wydaniem wyroku. Udział asesora w procesie skróconym ma charakter konsultacyjny i pomocniczy. Gwarancje, że asesor będzie właściwie wypełniał swoje uprawnienia daje odpowiednie przygotowanie merytoryczne oraz wymóg zatwierdzenia przez biskupa danej osoby. Asesor powinien posiadać odpowiednią wiedzę w zakresie działania w fazie instrukcji procesu oraz w fazie decyzyjnej, gdzie szczególny nacisk kładzie się na konsultacje z biskupem. Należyte wykorzystanie asesora oraz instruktora w *processus brevior* należy do natury tego procesu [tamże, 110-11].

W procesie skróconym sędzia, czyli biskup diecezjalny, gdy zapoznał się z całym aktami sprawy ma obowiązek dokonać konsultacji z asesorem i instruktorem (kan. 1687 § 1). Z uwagi na to, że proces ma być krótki, nie należy przeciągać terminu do dokonania konsultacji i podjęcia rozstrzygnięcia w sprawie. Asesor, w zależności od woli biskupa, swoją opinię na temat sprawy może przedstawić pisemnie, wtedy taka opinia powinna zostać dołączona do akt sprawy. W przypadku pojawienia się kwestii wątpliwych w sprawie konsultacja biskupa z asesorem i instruktorem może pomóc je rozstrzygnąć. Biskup korzystając z doświadczenia asesora może wyjaśnić kwestie wątpliwe, dokładniej zbadać sprawę oraz dojść do prawdy materialnej. Konsultacja może chronić biskupa przed subiektywizmem rozstrzygnięcia sprawy, należy pamiętać jednak, że zdanie asesora, choćby nawet trafne, nie jest wiążące dla biskupa. Konsultacja biskupa, asesora i instruktora nie ma charakteru kolegialności, tylko biskup jako pasterz-sędzia ma prawo do wydania rozstrzygnięcia w konkretnej sprawie. W procesie skróconym, jeśli biskup osiągnął pewność moralną orzeka o nieważności danego małżeństwa, jeśli nadal ma jakieś wątpliwości kieruje sprawę do procesu zwykłego [Majer 2015, 185-86].

Konsultacja biskupa z asesorem i instruktorem w *processus brevior* jest obligatoryjna, a w przypadku jej pominięcia stanowi naruszenie procedury. Ustawodawca także nie określił formy, w jakiej miałyby być prowadzona konsultacja. Asesor i instruktor są doskonale zaznajomieni ze sprawą dzięki udziałowi w postępowaniu dowodowym. Korzystne dla rozstrzygnięcia byłoby, gdyby biskup po zapoznaniu się z uwagami obrońcy węzła małżeńskiego oraz głosami obrończymi stron, rozstrzygał powstałe ewentualne wątpliwości w czasie konsultacji z asesorem i instruktorem. Dlatego też ważne jest, aby konsultacja miała miejsce po zapoznaniu się przez biskupa z całością akt sprawy, ponieważ może to doprowadzić, że w czasie jednej konsultacji z asesorem i instruktorem biskup pozbędzie się wszelkich wątpliwości, dojdzie do prawdy materialnej, a to przyspieszy wydanie wyroku [Del Pozzo 2016, 201-202]. Nie ma jednak prawnego zakazu, aby takie konsultacje odbyły się kilkakrotnie i szczegółowo debatowano nad nieważnością konkretnego małżeństwa [Nunez 2016, 151; Mingardi 2016, 59]. Debata te jednak nie mogą ograniczać samodzielności decyzji biskupa, gdyż jest to ewidentnie sprzeczne z naturą *processus brevior* [Góralski 2017, 150-52; Wenz 2016, 365-67].

Obok biskupa wyrok może podpisać także asesor oraz instruktor. W zależności od woli sędziego, asesor może być osobą, która ogłosi stronom wyrok *processus brevior*. Jest to jego uprawnienie, które zależy od woli biskupa i to on ostatecznie podejmuje decyzję czy asesor ogłosi stronom nieważność ich małżeństwa. Gdy biskup uzna, z uwagi na liczne swoje obowiązki, że nie jest w stanie ogłosić stronom ich wyroku, może powierzyć to komuś innemu, np. asesorowi. Jeśli asesor dokonywałby takiego ogłoszenia wobec stron musi pamiętać, aby przedstawić wyrok tak, by nie było wątpliwości, że pochodzi on od sędziego [Góralski 2017, 153-54]. Asesor nie może zastępować innych urzędów przy przyjmowaniu skargi, dokonywania instrukcji sprawy czy też wydania wyroku [Del Amo 2011, 1065].

Współpraca i zaufanie między asesorem i biskupem są istotne. To na biskupie diecezjalnym ciąży osobista odpowiedzialność za wyrok, w *processus brevior* jest on jednoosobowym sędzią i ma samodzielnie wydać rozstrzygnięcie w konkretnej sprawie [Leszczyński 2017, 141-42]. Udział asesora w procesie skróconym ma charakter pomocniczy, konsultacyjny, ma być on niewiążącym głosem, który wspomaga w dojściu przez biskupa do prawdy materialnej, a przez to do właściwej decyzji. Może uzupełnić on braki prawniczego wykształcenia u biskupa [Rybaczek 2017, 195]. Wnikliwe zapoznanie się z aktami sprawy przez asesora, biskupa i instruktora oraz ich dogłębna konsultacja, przy której rozstrzygną ewentualne wątpliwości, mają dawać gwarancję, że biskup właściwie zrealizuje rolę pasterza-sędziego w czasie dochodzenia prawdy o nieważności konkretnego małżeństwa [Góralski 2017, 153-54]. Asesor realizując swoje uprawnienia pomocnicze, ma wyrazić opinię na temat sprawy i przekazać swoje zdanie do sędziego, który wyda rozstrzygnięcie [Jarota 2017, 77-78]. Asesor samodzielnie sędzią być nie może, ma wspomóc jednak pasterza-sędziego, czyli biskupa, w poszukiwaniu prawdy poprzez służbę mu swoim doświadczeniem i radą [Rozkrut 2015a, 41-47; Pawlak 2007, 365-67].

Zakończenie

Asesorowie towarzyszyli Kościołowi od pierwszych wieków jego istnienia, chociaż początkowo nie korzystali z właściwej sobie dzisiaj nazwy. W czasie wieków przechodzili stopniową ewolucję, a w momencie promulgowania MIDI i reformy procesu małżeńskiego dokonano nowego spojrze-

nia na instytucję asesora. Dotychczas w procesie zwykłym ich udział był nie-obowiązkowy i zależał od decyzji sędziego. W *processus brevior* udział asesora jest obowiązkowy, a ich niepowołanie stanowi naruszanie procedury. Dodatkowo dzięki reformie istnieje obowiązek konsultacji biskupa z asesorem w *processus brevior*. Pomoc w dążeniu do prawdy oraz służenie radą to główne zadania asesora w procesie skróconym.

Asesor pojawia się w procesie w momencie ogłoszenia dekretu z formułą wątpliwości przez wikariusza sądowego. Korzystne jest, gdy dokładnie zagłębi się w sprawę oraz pozna jak największą liczbę faktów, aby w czasie konsultacji z biskupem mógł pomóc wyjaśnić wszelkie wątpliwości. Odpowiednie przygotowanie merytoryczne i dokładne wykonywanie swoich obowiązków pozwolą asesorowi właściwie i skutecznie realizować funkcję pomocniczą. Głównymi uprawnieniami asesora są uczestnictwo w postępowaniu dowodowym oraz udział w konsultacji z biskupem i instruktorem. Ma on chronić biskupa przed niebezpieczeństwem subiektywizmu poprzez swoją radę. Mimo że nie posiada stosunkowo licznych uprawnień, jeśli właściwie je wypełnia, jest w stanie zapewnić obiektywność rozstrzygnięcia biskupa w *processus brevior*. Nie może jednak w zastępstwie wydać wyroku. W *processus brevior* biskup jako pasterz-sędzia ma wydać rozstrzygnięcie, asesor zaś jako niewiążący głos ma pomóc mu dojść do prawdy w konkretnym małżeństwie, osiągnięciu pewności moralnej i wydaniu sprawiedliwego wyroku. Asesor może mieć jednak pośredni wpływ na wydanie rozstrzygnięcia dzięki konsultacji z biskupem i instruktorem przed wydaniem wyroku.

PIŚMIENNICTWO

- Bianchi, Paolo. 2016. "Lo svolgimento del processo breve: la fase istruttoria e di discussione della casa." In *La riforma di processi matrimoniali di Papa Francesco. Una Guida per tutti*, ed. Redazione di Quaderni di Diritto Ecclesiale, 78-80. Milano: Ancora.
- Del Amo, Leon. 2011. „Sędzia.” W *Codex Iuris Canonici. Kodeks Prawa Kanonicznego. Komentarz. Powszechne I partykularne ustawodawstwo Kościoła katolickiego. Podstawowe akty polskiego prawa wyznaniowego*. Edycja polska na podstawie wydania hiszpańskiego, red. Piotr Majer, 1061-1070. Kraków: Wolters Kluwer Polska.
- Del Pozzo, Massimo. 2016. *Il processo matrimoniale piu breve davanti al vescovo*. Roma: Edizioni Santa Croce.

- García Martín, Julio, Roberto Remedia, and Giorgio Roberto. 2016. "Alcune considerazioni sui concetti: «istruttore» e «uditore» e sull'espressione «giudice istruttore»." *Re-vista Espanola de Derecho Canonico* 73, no. 80:181-206.
- Góralski, Wojciech. 1985. „Pozycja prawna osób świeckich w Kościele według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego.” *Prawo Kanoniczne* 28, nr 1-2:49-60.
- Góralski, Wojciech. 2017. *Proces małżeński skrócony przed biskupem*. Płock: Płocki Instytut Wydawniczy.
- Góralski, Wojciech. 2019. „Processus brevior coram Episcopo – czy zupełne novum.” *Kościół i Prawo* 8 (21), nr 1:169-89.
- Jarota, Piotr. 2017. *Processus brevior. Materiały do ćwiczeń z kanonicznego prawa procesowego*. Warszawa–Kraków: Scriptum.
- Leszczynski, Grzegorz. 2017. „Reforma procesu małżeńskiego w świetle motu proprio Ojca Świętego Franciszka Mitis Iudex Dominus Iesus.” *Łódzkie Studia Teologiczne* 26, nr 4:137-45.
- Majer, Piotr. 2015. „Proces małżeński skrócony przed biskupem.” W *Praktyczny komentarz do Listu apostolskiego motu proprio „Mitis Iudex Dominus Iesus” papieża Franciszka*, red. Piotr Skonieczny, 163-218. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.
- Mingardi, Massimo. 2016. “Il ruolo del vescovo diocesano.” In *La riforma di processi matrimoniali di Papa Francesco. Una Guida per tutti*, ed. Redazione di Quaderni di Diritto Ecclesiale, 57-60. Milano: Ancora.
- Moneta, Paolo. 2016. “La dinamica processuale nel mp. «Mitis Iudex».” *Ius Ecclesiae* 28, no. 1:39-62.
- Napolitano, Erasmo. 2015. “Il processus brevior nella Lettera Apostolica motu proprio datae Mitis Iudex Dominus Iesus.” *Monitor Ecclesiasticus* 130, no. 2:549-66.
- Nunez, Gerardo. 2016. “El proceso brevior, exigencias y estructura.” *Ius Canonicum* 56:135-55.
- Pawlak, Michał. 2007. „Zadanie asesora w trybunale kościelnym.” W *Kościelne Prawo Procesowe. Prawo Rodzinne. Materiały i studia*, t. 4, red. Andrzej Dziega, Marta Greszata, i Piotr Telusiewicz, 345-67. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia.
- Pieronek, Tadeusz. 1970. *Normy ogólne kanonicznego procesu sądowego*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej.
- Rozkrut, Tomasz. 2015a. „Odpowiedzialność biskupa diecezjalnego, metropolity oraz konferencji biskupów za współczesny proces małżeński.” W *Proces małżeński według motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus*, red. Jan Krajczyński, 37-52. Płock: Płocki Instytut Wydawniczy.
- Rozkrut, Tomasz. 2015b. „Wprowadzenie i instrukcja sprawy.” W *Praktyczny komentarz do Listu apostolskiego motu proprio „Mitis Iudex Dominus Iesus” pa-*

- pieża Franciszka*, red. Piotr Skonieczny, 87-121. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.
- Rybaczek, Aleksandra. 2017. „Proces skrócony o nieważność małżeństwa przed biskupem.” *Kościół i Prawo* 6 (19), nr 2:191-205.
- Sosnowski, Andrzej. 2015. „Właściwość sądu i trybunału.” W *Praktyczny komentarz do Listu apostolskiego motu proprio „Mitis Iudex Dominus Iesus” papieża Franciszka*, red. Piotr Skonieczny, 55-84. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos.
- Wenz, Wiesław. 2016. *Proces o nieważność małżeństwa według motu proprio „Mitis Iudex Dominus Iesus” Papieża Franciszka w tradycji kanonicznej*. Wrocław: Papieski Wydział Teologiczny.

Nowe spojrzenie na funkcję asesora w motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus*

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie, jaką rolę w *processus breviar coram Episcopo* spełnia asesor. *Processus breviar* został wprowadzony w 2015 r. w motu proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus*, w którym ustanowiono obowiązek prawny powołania asesora. Rola asesora w procesie sprowadza się do doradzania sędziemu oraz wskazywaniu różnych możliwości rozstrzygnięcia przy poparciu ich konkretnymi argumentami. W *processus breviar* to na biskupie diecezjalnym spoczywa obowiązek wydania rozstrzygnięcia, a przed jego wydaniem ma obowiązek konsultacji z instruktorem i asesorem. Asesor ma prawo wspierania instruktora w jego zadaniu, a udział asesora w procesie ma charakter pomocniczy. Asesor swoją opinię może przedstawić zarówno w formie pisemnej, jak i ustnej. Odpowiednie przygotowanie merytoryczne i dokładne wykonywanie swoich obowiązków pozwoli asesorowi właściwie i skutecznie realizować funkcję pomocniczą. W *processus breviar* biskup jako pasterz-sędzia ma wydać rozstrzygnięcie, a asesor jako niewiążący głos ma pomóc mu dojść do prawdy w konkretnym małżeństwie, osiągnięciu pewności moralnej i wydaniu sprawiedliwego wyroku. Asesor może mieć jednak pośredni wpływ na wydanie rozstrzygnięcia poprzez konsultację z biskupem i instruktorem przed wydaniem wyroku.

Słowa kluczowe: sędzia, *processus breviar*, proces kanoniczny, prawo kanoniczne

A New Look at the Function of Assessor in Motu Proprio *Mitis Iudex Dominus Iesus*

Summary

The purpose of this article is to present the role of the assessor in the *processus breviar coram Episcopo*. *Processus breviar* was introduced in 2015 in motu proprio

Mitis Iudex Dominus Iesus, which establishes the legal obligation to appoint an assessor. The assessor's role in the process comes down to advising the judge and pointing out various options for settling them with specific arguments. The assessor has the right to support the instructor in his task and the assessor's participation in the process is auxiliary. The assessor may present his opinion in written and oral form. Proper substantive preparation and accurate performance of their duties will allow the assessor to properly and effectively perform his auxiliary function. In *processus brevior*, the bishop as a shepherd-judge is to make a decision, and the assessor as a non-binding voice is to help him come to the truth in a specific marriage, achieve moral certainty and give a just judgment. The assessor may, however, have an indirect impact on the decision being made by consulting the bishop and instructor before the judgment is issued.

Key words: judge, *processus brevior*, canonical trial, canon law

Information about Author: MARCIN RYCEK, J.C.L., Ph.D. student in the Doctoral School, Institute of Canon Law, Faculty of Law, Canon Law and Administration, the John Paul II Catholic University of Lublin; Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, Poland; e-mail: marcin.rycek@kul.pl; <https://orcid.org/0000-0003-3090-3166>

